

Учора, 22 кастрычніка, у Мінску, у Доме ўраду, у зале пасяджэнняў Вярхоўнага Савета БССР, пачала сваю работу шостая сесія Вярхоўнага Савета Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі чацвёртага склікання.

Залю запалілі выбраннікі Беларускага народа, шматлікія госці, наватары прамысловых прадпрыемстваў, дзеячы навукі, культуры і мастацтва, работнікі саветаў, партыйных, профсаюнных, комсомольскіх арганізацый, воіны саветскіх Узброеных Сіл. 10 гадзін раніцы. За сталом старшыні займаюць месцы Старшыня Вярхоўнага Савета БССР Ц. С. Гарбуноў, намеснікі Старшыні Вярхоўнага Савета БССР Л. П. Александровіч, О. С. Громава, Г. П. Першукеніч, І. В. Сяргееў, У. Ложа, К. Т. Мазур, Н. Я. Аўхімовіч, В. І. Казлоў, Ш. Я. Кісялёў, Ф. А. Сургану, А. І. Заму, І. Ф. Каймаў, С. К. Шыманіч, М. І. Баскаў, І. Н. Макараў, члены Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, міністры.

Старшынястоўчыца — дэпутат Ц. С. Гарбуноў аб'яўляе шостую сесію Вярхоўнага Савета Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі адкрытай.

Па прапанове дэпутата В. Ф. Міцкевіча, які выступіў па даручэнні Савета старшыні, зацвярджаецца наступны парадак дзейнасці Вярхоўнага Савета:

1. Аб палітычным гандлю і грамадскага харчавання ў рэспубліцы (пытанне ўносіцца Саветам Міністраў БССР).

2. Зацвярджаецца палітыка аб сельскім Саветах дэпутатаў працоўных Беларускай ССР (пытанне ўносіцца Прэзідыумам Вярхоўнага Савета БССР).

3. Зацвярджаецца Указу Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР (пытанне ўносіцца Прэзідыумам Вярхоўнага Савета БССР).

Вярхоўны Савет пераходзіць да разгляду першага пытання парадуку для сесіі.

Слова для даклада аб палітычным гандлю і грамадскага харчавання ў рэспубліцы атрымлівае намеснік Старшыні Савета Міністраў, міністр гандлю БССР дэпутат А. С. Шаўроў.

Затым сесія пачынае абмеркаванне даклада аб палітычным гандлю і грамадскага харчавання ў рэспубліцы.

Вярхоўны Савет Беларускай ССР утварае камісію для разгляду ўнесенага праекта паставы аб палітычным гандлю і грамадскага харчавання.

Сёння сесія працягвае сваю работу.

Фестываль тэатраў і канцэртных калектываў

Тэатры і канцэртныя калектывы Беларусі рыхтуюцца да ўдзелу ў фестывалі, які прысяцаецца 40-годдзю Кастрычніка. Фестываль намячана правесці ў два туры. Першы тур праводзіцца на месцах стаянкірання мастацкіх калектываў з 10 кастрычніка да 10 лістапада. Яны пакажуць лепшыя пастаноўкі і канцэртныя праграмы, падрыхтаваныя за апошні час. Згодна ўмоў фестывалю, срод двух спектакляў, якія прадстаўляюцца на прагляд, павінен быць адна пастаноўка на сучасную тэму. Нашы творчыя калектывы разлічваюць у час фестывалю паказаць пастаноўкі, якія рыхтуюцца да 40-годдзя Кастрычніка. Сярод іх: «Грозны год» Каллера (тэатр імя Я. Купалы), «Міхась Падгорны» Цішкоўскага (тэатр оперы і балету), «Святыло ў Усходу» Глебкі (тэатр імя Я. Коласа), «Галоўная стаўка» Губарвіча (рускі тэатр імя М. Горькага і Магілёўскі тэатр), «Піларары-кветка» Козела (Беларускі тэатр юнага гледача), «У бітве вялікай Маўзона (Гомельскі тэатр), «Князь Месціслаў Удалы» Прута (Бабруйскі пераходны тэатр), «Разлом» Лабурэвіча (тэатр імя ЛКСМБ) і інш.

Большасць п'ес, якія рыхтуюць тэатры, — новыя творы беларускіх аўтараў. Новыя праграмы да 40-годдзя рыхтуюць калектывы Беларускага тэатра, фільмафоніі, народнага хору і Беларускага акадэмічнага хору. Для прагляду гэтых спектакляў і канцэртаў вылучана спецыяльная камісія ў складзе Л. Александровіч, Я. Шарохавіч, Я. Парватова, С. Бірылы, А. Абухавіч, В. Дуброўскага, Я. Цішкоўскага, О. Галіны, Б. Вішкарэва, І. Ахрэмчыка, К. Мулера, Н. Маслава, М. Дзінісава, І. Жыноўіча.

Другі тур фестывалю будзе праводзіць у Мінску з 10 па 15 лістапада. У гэты час калектывы пакажуць лепшыя спектаклі і канцэртныя праграмы, адабраныя на I туры. Тэатры і канцэртныя калектывы — пераможцы рэспубліканскага фестывалю будуць накіраваны ў Маскву для ўдзелу ў Усеагульным фестывалі. Лепшыя ўдзельнікі (рэжысёры, артысты, мастакі, кампазітары, дырэктары, драматургі) атрымаюць грашовыя прэміі.

А. ГРЫГОР'ЕВА.

Паказ юбілейных фільмаў

Сталічныя кінотэатры «Цэнтральны», «Перамога» і «Зорка» арганізавалі паказ новых юбілейных мастацкіх фільмаў да 40-й гадавіны Вялікага Кастрычніка.

На экраны Мінска будуць дэманстравацца карціны «Сёстры», «Сям'я Ульянаў», «Шкі Дон», «Ляшчэ жураўлі», «Народжанне бурай» і іншыя.

Даведнік „Савецкія кампазітары“

У Маскве выйшаў з друку кароткі біяграфічны даведнік «Савецкія кампазітары» (укладальнікі Г. Беранка і А. Далжанскі), які змяшчае 1072 біяграфіі. Тут дадзены звесткі і пра беларускіх кампазітараў.

У даведніку названыя найбольш выдатныя оперы, сімфоніі, камерна-інструментальныя і вакальныя творы, масавыя п'есы, аранжыроўкі народных мелодый і тэатральныя працы. Указаны даты першага выканання гэтых музыкальных твораў перад слухачамі.

Сцэна са спектакля «Машэка» Я. Мірвіча. (Сезон 1922—23 гг. Рэжысёр Я. Мірвіч).

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАДЗЕННЯ СІЮЗА ПІСЬМЕННИКАў БССР

№ 85 (1204)

Серада, 23 кастрычніка 1957 года

Цана 40 кап.

Росквіт беларускага тэатра

У прыродзе шчодрая восень, а на сэрцы пясна, адчуванне сонечнай пелюшкі, прыняты радасныя настроі. Набліжаецца дні вялікай урачыстасці. І жонкі заклочаюць тым, каб не сорамна яму было сядзець за святковым сталом, каб здыбы і яго працы былі прынесены ў паларунак Радзіме.

З багатым скарбам сустракаюць саракагодыя Савецкай улады і дзеячы Беларускай культуры, мастры нацыянальнага мастацтва. Гэты скарб ствараўся настойлівымі намаганнямі і вострай энергіяй многіх таленавітых і сумленных творчых работнікаў тэатра.

Ігнат Буініч, Уладзіслаў Галубок, Яўсцігней Мірвіч... Гэтыя імяны шмат аб чым гавораць маладым драматургам, акцёрам і рэжысёрам. Папярэднікі і пачынальнікі Беларускага савецкага тэатра, зборальнікі народнай мудрасці і выхавальнікі нацыянальных талентаў падарытаў гледачу, на якой боўна расквітае сацыялістычнае мастацтва Савецкай Беларусі.

Янка Купала шанаваў Буініча за яго «гарачую любоў да народнай творчасці, за шчырае, саркавітае і дасціпнае беларускае слова, меладыйныя п'есы, зграбныя і палымныя танцы. Ён шанаваў яго і за тое, што Ігнат чуюць вухам умеў добра слухаць, як пюць цымбалы і жалейкі, і цешыць гэтай музыкай чалавечы душы.

Уладзіслаў Галубок таксама аздаў усе свае здольнасці росквіту роднага тэатра. Сапраўды народны артыст, ён у жыцці простых беларускіх людзей знаходзіў тэмы і вобразы сваіх дасціпных камедый і хвалючых меладрам. Працавітым людзям аддаваў ён разам з іншымі артыстамі вандроўнага тэатра агонь свайго сэрца і якой самабытны талент.

Выдатны драматург, рэжысёр і педагог, Яўсцігней Мірвіч шмат турбаваўся, каб са сцэны Беларускага тэатра загучала праба да гісторыі народа і новым жыццём, яго далі простым людзям Ленін і Комуністычная партыя, каб звонкія галасы будучых славетных майстроў сцэны набывлі сталасць, каб моладзь авалодала багацейшай творчай культурай.

Светлымі старонкамі ў гісторыі беларускага тэатра застануцца спектаклі «На купалле» (п'еса М. Чарота), «Машэка», «Кастусь Каліноўскі», «Каваль-ваявода» Я. Мірвіча. Тут словы і музыка, запавычаныя ў народных крыніц і ўбагачаныя майстраванам драматурга і рэжысёра, служылі высокароднай мэце — праўдзіваму апавяданню аб жыцці народа і лёсе змагаюся за яго ішчасце.

Багатыя зместам, шчырай праўдай аб жыцці, маляўнічыя і зграбныя па форме, гэтыя спектаклі сталі пачаткам не толькі драматычнага, але і музыкальнага тэатра. У іх рознастайны фарбамі закрасваў талент удольнага, прывабытнага акцёра Я. Крыловіча, майстра гумару і неаўторнага стваральніка саванітых камедыйных вобразаў Г. Грыгоніа. Хто адзін раз у жыцці бачыў Крыловіча ў ролях Машкі і Кастуся, а Грыгоніа ў вобразах Дараша і Каваля, назаўсёды застаўся прыхільнікам гэтых майстроў сцэнічнай праўды. Не адпалае сапраўднасці свэрдаць некаторыя крытэрыі, нібы раздзім гэтых артыстаў быў абмежаваны толькі тым, што яны дасканалы валодалі словам і майстраванам лепкі псіхалагічнага партрэта героя. У найбагачэйшай палітры Грыгоніа і Крыловіча былі ўсе элементы сцэнічнай выразнасці: крылатыя элементарныя слова, трапны псіхалагічны аналіз ролі, тонкае пацудзі рытму, музыкальнае, высокая культура сцэнічнага гучу, мімікі і жэсты, выключная пластычнасць. Аднак ім былі чужыя зьяўляюцца штучнасць, эстэтыка і натуралістычнае шэрса, усё тое, што змяняла глыбокай людцы і пацудзім герояў на сцэне.

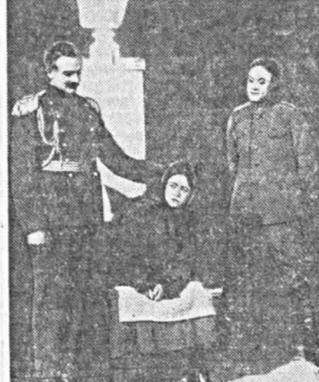
Я. Мірвіч, М. Міцкевіч, К. Санікаў — рэжысёры, якія разам з артыстамі Я. Крыловічам, У. Уладзімірскім, А. Ільінінскім, Л. Рэжыкай, Г. Глебавам, Б. Платонавым (па п'есах Я. Мірвіча, Я. Рамановіча, І. Гурскага і іншых) былі стваральнікамі першых спектакляў аб энтузіязі сацыялістычнага будаўніцтва. Гэта былі сцэнічныя творы аб людзях, якія ўсёй сваёй душай шукалі гарт і ўмельства аддалі перамоце новага жыцця.

Беларускі тэатр набываў сталасць на драматургі Які Купалы, Якуба Коласа і Дуніна-Марцінкевіча. «Паўлічка» і «Раскіданае гняздо» Які Купалы, «Вайна-вайна» і «У пущах Палесся» Якуба Коласа і «Пінакля шыятак» Дуніна-Марцінкевіча ў многім вызначылі нацыянальнае і мастацкае аблічча Беларускага тэатра, яго народнае вытанчанае гуманізм. Гэтыя спектаклі — выдатная школа выхавання маладых кадраў у таліне драматургіі, акцёрскага і рэжысёрскага мастацтва.

Лепшыя здыбыткі Беларускай савецкай драматургіі, рускай класікі і рускага савецкага рэпертуару — крыніца творчага

натхнення нашага тэатра на ўсіх этапах яго развіцця.

Высокародныя традыцыі сваіх папярэднікаў і сучаснікаў — класікаў Беларускай літаратуры — у драматургіі прадэжылі таленавітыя майстры слова Кандрат Крапіва, Кузьма Чорны, Эдуард Сямуйленак і іншыя. «Канец дружбы» і «Партызаны», «Бацькаўшчына» і «Ірынка», «Пагібель

Сцэна са спектакля «Бацькаўшчына» К. Чорнага. (Сезон 1932—33 гг. Рэжысёр Л. Літвінаў).

воўка» — спектаклі, у якіх раскрыта высокароднае аблічча прапоўнага беларуса, яго маральнае і душэўнае харавато, інтэлектуальнае перавага над тым, хто замінаў народу здабываць сабе ішчасце. Гэта драматычныя і сцэнічныя творы, характэрныя камуністычнай ідэянасцю і яркай нацыянальнай формай. У купаліўскім і коласавіўскім тэатрах лепшымі «спектаклі свайго значнага акцёрскага і рэжысёрскага культуры вызначылі сапраўды творчы ўдзім.

Прыхільны саветскі глядач добрым словам і з удзячнасцю ўспомніць творчую працу нашых драматургаў, сцэнічных вобразаў Карнейчыка — У. Крыловіча, У. Уладзімірскага, Талаша і Несцерку — А. Ільінінскага, Паўла Наміру, Харкевіча і Тулягу — Г. Глебава, Ірынку і Марылюку — І. Ждановіч, незабытыя вобразы, якія былі створаны Л. Рэжыкай, М. Звездатовам, О. Галінай, А. Шэлегам. Разам з ім будучы адначасна творчыя кіраўнікі спектакляў і выхавальнікі акцёраў М. Міцкевіч, К. Санікаў, М. Кавязін, М. Зораў, Л. Рахленка, рэжысёр-кансультант І. Рабёўскі і іншыя майстры, якія шмат прабылі для росквіту Беларускага сцэнічнага мастацтва.

Лепшыя спектаклі характэрны не толькі тым, што з'явіліся чуюць волькам на значны палітэ сучаснасці, але і сведчаннем творчай пеліўнасці і сцэнічнага сацыялістычнага рэалізму і сістэмы Станіслаўскага. Мы вярнуцца ў тэатры быў вынікам нястомных клопатаў Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада аб развіцці сацыялістычнага мастацтва.

Беларускі тэатр заўсёды цураўся нацыянальнай абмежаванасці. Яго творчыя работнікі ў свой час гнеўна адхілілі імкненні буржуазных нацыяналістаў зганьбіць спектаклі па творах рускай савецкай і класічнай драматургіі. «Разлом», «Любоў Ярава» і «Чалавек з ружом» у тэатры імя Якуба Коласа, «Бронянікі» і «Мянеж» у тэатры імя Які Купалы, п'есы А. Карнейчыка і Н. Пагозіна, драматургія Горькага і Остроўскага, Гогаля і Шэкспіра на нашай сцэне, як і пазнейшы рэпертуар, узабялілі духоўную культуру Беларускага народа. Яны спрыялі ўдасканаленню майстраванам артыстаў і рэжысёраў, перамоце рэалізму над эстэтыка-фармалістычнымі ўплыўямі.

Пашыраўся на беларускую сцэне саветскі рэпертуар, узабачаны новымі здыбыткамі нацыянальнай драматургіі, творамі пісьменнікаў брацкіх рэспублік і краін народнай дэмакратыі.

У час вайны і ў пасляваенны перыяд заслужанае прызнанне атрымалі «Плюшч жаваранкі» і «Праба агнём» К. Крапівы (тэатры імя Які Купалы і Якуба Коласа), «Брэсцкая крэпасць» К. Губарвіча (тэатры імя ЛКСМБ і імя Горькага), «Канстанцін Заслонаў» А. Маўзона (тэатры імя Які Купалы), «Песня нашых сэрцаў» В. Палескага (тэатры імя Якуба Коласа), «Гэта быў у Мінску» А. Якура і «Выбачайце, калі ласка!» А. Макавіча (тэатры імя Які Купалы), «Несцерка» В. Вольскага (тэатры імя Якуба Коласа) і іншыя зместоўныя творы. Паглыблялася і ўдасканалывалася майстраванам тэатраў, паглыблялася іх сувязі з жыццём.

Аб высокай культуры Беларускага сцэнічнага мастацтва сведчылі таксама выдатныя спектаклі «Хто смяцэцца апошнім» і «Апошні» (тэатры імя Які Купалы), «Раскіданае гняздо» і «Вораті» (тэатры імя Якуба Коласа, «Варыяры» і «Кароль Лір» з А. Кіставым у галоўнай ролі (тэатры імя М. Горькага).

Беларускі тэатр здыбыткі сабе глыбокую пашану і ўсесаюзную славу ў час першай (1940) і другой (1955) дэка Беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве.

Сучасны высокі ўзровень сцэнічнага мастацтва ў рэспубліцы дасягнуты вядомымі намаганнямі драматургаў, рэжысёраў, артыстаў, мастакоў і кампазітараў. Так, напрыклад, новае, больш глыбокае, чым раней, прычыненне драмы «Раскіданае гняздо» у коласавіўскім вынік п'есных пошукаў рэжысёра А. Скібнеўскага, выканаўшаў галоўныя ролі Ц. Сяргейчыка (Лявон), М. Звездатова, А. Шэлег і мастака Я. Нікалаева, Л. Мазалеўскага правялі вы-

ключныя здольнасці знаходзіць і выхоўваць маладыя таленты. У гэтым, у прыватнасці, — адна з прычын удачы дэбюта І. Мележа ў драматургіі («Пакуль мы маладыя») і групы маладых купаліўскіх акцёраў у спектаклі. З яе дапамогай на сцэну тэатра юнага гледача трапілі першыя п'есы пачынаючых аўтараў Е. Пасава і І. Козела.

У гарацх спрэчках нараджаліся яркія спектаклі тэатра імя М. Горькага «Каменнае гняздо» і «Аптымістычная трагедыя», Р. Тут правялі добры густ і мастацкі такт рэжысёраў В. Фёдарова і М. Співака, мастака А. Грыгар'яна, акцёрскае майстраванам А. Абухавіч (гаспадыня Ніскаваўры), А. Клімавай (Камісар), Г. Някрасава (Аляксей), А. Кістава (Важак), Г. Качаткова (Сіпы) і Я. Палосіна (Анархіст).

Многія ўдачы апошняга перыяду — вынік дасціпнай і ўдумлівай рэжысуры Л. Рахленкі («Крэмлёўскія куранты»), Н. Лойтэра («Прыняццё і званчаванне»), В. Шутава («Даўным-даўно»), Б. Эрына («Ліса і вінаград») і інш.

Есць значныя здыбыткі за апошні час і ў акцёрскім майстраванам. Шмат год плённа працуе над вобразам Леніна П. Малчану. Цяпер побач з ім у гэтай ролі выступаюць таксама А. Трус і Ф. Шмакоў (Віцбеск), С. Бульчак і С. Каленскі (Магілёў), М. Цурбакоў (Гомель). Розныя рысы велічнага вобраза раскрываюць акцёры, але ўсе разам яны ўзвалі на сцэне многія істотныя рысы Ільіча.

Дасягненні Беларускага тэатра таксама ўвоўдуць сцэнічныя вобразы Які Купалы (артыст І. Шапіла), Канстанціна Заслонава (Б. Платонаў). У вобразе А. М. Горькага ўпершыню на Беларускай сцэне выступае І. Дзьялоўска. Малады артыст К. Сянкевіч выконвае ролю Дзержынскага («Грозны год» А. Каплера).

ЗДАБЫТКІ І ТРАДЫЦЫІ НАШАЙ ЛІТАРАТУРЫ

Галоўны сэнс і найвялікшую заслугу рэвалюцыі Ленін бачыў у тым, што яна ўзімае да актыўнага жыцця, да гераічных намаганняў, да свядомай гістарычнай творчасці і гіганцкай народнай масы, узімае іх са «страшняй тэмпы, з набыванай заблітасці, з нечуванай здыбласці і беспрэсвай тупаці» (В. І. Ленін. Творы, т. 8, стар. 263).

Логіка грамадскага развіцця такая, што немінуча, непазбежна павінен свэрдацца «самадзяржаўе народа» замест самадзяржаўя цара або жменькі «абраных». Да таго і імкнуліся рэвалюцыяныя масы, гэтага і дасягнуў наш народ у выніку Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Найбольш ясныя розумы, самыя сумленныя мастакі мінугала адчувалі і трывогу, і ўсё больш ўведомленую незадаволенасць у сувязі з тым, што паміж літаратурнай алукаваных вярхоў і масамі народнымі была глыбокая бездань адзужанасці. З ідэяй палымнага свэрдавання чалавечых правоў працоўных уступіла Беларуска літаратура ў паласу свайго ўдзіму. Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя з'явілася тым рашучым гістарычным рубяжом, з якога пачынаецца сапраўды трыумфальнае шэсце народа ў літаратуру і літаратуры ў народ.

Перш за ўсё сама рэвалюцыя стала галоўнай тэмай мастацтва. А гэта азначала велікі і велімі многае. У літаратуру ўвайшло вольгуле вялікага народнага руху, пераможных бітваў пралетарыята і сялянства супраць прыгнітаўліваў, затым — бурны працэс развіцця талентаў, чалавечая інтэлекту, невывяржэнных творчых здольнасцей народа, які скінуў з сябе кайданы рабства і галечы. Рушыліся і старыя паніяці аб масе і героі, аб нароце і правядуры, аб рухуючых сілах гістарычнага прагрэсу.

Немалую цікавасць мае пытанне аб тым, як пракадываліся шляхі да вырашэння найскладанейшай праблемы савецкага часу — спалучэння ў аднолькава мотым мастацкім паказе вобраза народнай масы, калектыву і асобнага чалавека.

Беларуская рэвалюцыянная літаратура была ў вышэйшай ступені метаанакраўранай у раскрыцці тэмы сялянскай вядолі. Галоўным, хвалючым для яе заставалася пытанне аб тым, у чым-жа карань несправядлівых сацыяльных адносін, чаму гэта працоўны народ асуджаны на голад і бязпраўце? У творах уявітых да вялікіх абгульчэнняў, бытавы і маральна-псіхалагічны план нярэдка перарастаў у план філасофскі. Асабліва даюць падставу гаварыць аб гэтым пазмы і драма «Раскіданае гняздо» Які Купалы, «Новая зямля» і «Сымон-музыка» Якуба Коласа ўжо ў тых частках, якія былі напісаны да Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. І ўсё-ж не было яшчэ цэласных маюнкаў народнага жыцця, пададзеных маштаба, у сансе ахопу вялікіх эпох, і з прыкінненнем у глыбінны, рэальна гістарычныя законамернасці. Саветскі перыяд развіцця Беларуска літаратуры становіць сабой значны крок наперад; ужо 20-я гады пачалі пачынаць узаіцца літаратуры на новую вышыню ідэя-філасофскай сталасці.

Не столькі прыватнае, колькі агульна-народны лёс і жыццёвыя шляхі становіцца прадметам непасрэднага рэалістычнага адлюстравання.

Хоць асноўная ўвага аўтара кнігі «У палескай глушыні» і «У глыбі Палесся» прыкавана да біяграфіі інтэлігента з

У Кастрычніцкім раёне сталіцы

НА САМАДЗЕЙНАЙ СЦЭНЕ
Нягледзячы на тое, што ў Беларусі сталіцы названы імям Кастрычніка. За гады Савецкай улады гэтая частка горада стала буйнейшым прамысловым раёнам. Тут знаходзіцца завод: вагоннааромітны, малочны вырабаў, медыцынскіх прыпаратаў і інш.

На новым уздыме знаходзіцца і Беларуска драматургія, аб чым можна меркаваць па юбілейных спектаклях, якія неўзабаве будуць паказаны («Святыло ў Усходу», «У бітве вялікай», «Галоўная стаўка», «Панары-кветка» і інш).

Адметныя рысы творчага жыцця беларускіх тэатраў у нашы дні — актывізацыя моладзі. Успех спектакляў «Цудоўны спля» і «Калі цвіце акацыя» ў тэатры імя Якуба Коласа быў перш-на-перш забеспечаны трапнай, вынаходлівай рэжысурай В. Броўкіна, Удача «Фабрычнай дзючыны» ў тэатры імя ЛКСМБ (Брэст) — у значнай меры заслуга выхаванкі Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута Г. Маркінай (Жынка Шульжынка). Маладыя артысты Л. Дразлова, Г. Арлова, Т. Аляксеева, Б. Уладзімірскі, Ю. Сідараў, В. Кабатніца, І. Лахтанова — выканаўцы цэнтральных ролей у асноўным рэпертуары. Сваймі майстраванам яны спалучаюць з артыстамі старэйшага пакалення.

Наша дружная сям'я ў апошні час узабгадзілася новымі калектывамі тэатра юнага гледача і Бабруйскага вандроўнага тэатра. Юныя гледачы прыхільна сустраляюць новыя калектывы. У тэатры ўжо ёсць спектаклі, характэрныя не толькі налічэннем тэмы, але свежасцю рэжысёрскага і акцёрскага вырашэння.

Слаўныя традыцыі акрыляюць і натхняюць на новыя творчыя поспехі. Набліжаюцца святочныя дні, і мастацкія калектывы заканчваюць рэпетыцыі юбілейных спектакляў. Кожны тэатр аддае ім усю энергію, лепшыя лачуці. Гэта не звычайнае чарговыя прэм'еры. У сцэнічных творах, прысвечаных саракагоддзю Савецкай улады, нашы драматургі, рэжысёры, акцёры і дэкаратары імкнучыся прадманстраваць свае здыбыткі за дзевяці вялікі час служэння роднаму мастацтву.

Пажадаем ім вялікага поспеху і багатага ўраджая на ніве Беларуска сацыялістычнай культуры.

Творы аб рэвалюцыі

Н. ПЕРКІН
му пакаў ужо Якуб Колас першымі кнігамі трылогіі «На ростанях». Бясспрэчна, што тема інтэлігенцы і пошукаў шляху да рэвалюцыі вырашалася ў далейшым у Беларуска літаратуры на аснове ідэяна-мастацкіх заваў Якуба Коласа.

Есць у трылогіі дзед Мікіта і іншыя самабытныя фігуры палешукоў. Гэта-ж не выпадкова, што засяроджаная думка Лабановіча аб нароце пачынаецца — з успрымання знешніх рыс энтраграфічнай каларытнасці і наўхільна развіцця да кірунку вываўлення глыбокіх сацыяльных супярэчнасцей грамадства. Пазней Якуб Колас зробіць дзед Талаша цэнтральнай асобай апавесці «Дрыгва», каб паказаць глыбіню праўдзіна рэвалюцыі, сілу яе ўздзеяння на самыя розныя пласты народа.

У Закарпацці

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.)

рыпелі тармазы на паваротах. Яшчэ адзін паварот, і мы ўбачым на гары, каля гранітнага абеліска — помніка рускім воінам, што загінулі тут у баях у першую імпэрыялістычную вайну, даволі вялікую групу людзей, у многіх з іх у руках кветкі. Паўзаем, выходзім з машыны, знаёмся. Высокі хударлявы чалавек са светлым энергічным тварам моцна паціскае нам рукі — гэта першы сакратар Закарпацкага абкома партыі Іван Міхайлавіч Ваш. Тут жа наш знаёмы і сябра, удзельнік тэндэ ў Украінскай літаратуры на Беларусі, кіраўнік закарпацкай літаратуры, таленавіты малады празаік Іван Чандэй.

Але — што гэта? Пабыўшы дарогі на акасамітай зялёнай лугавіне палаюць два вялізныя кастры — кастры дружбы, як нам сказаў таварыш Ваш. Малады хлопчык-гуцулы з блізкага горага калгаса «Маладая гвардыя», разгробшы жар з краю кастры, пакінуў бульбу, тую-жэ крамяную і буйную, як і ў нас на Беларусі, і на доўгіх ланцах смажаць на агні кавалкі сала. Як не ўспомніць тут было сваё юнацтва і нашых беларускіх хлопцаў — чалавечкаў за такой-жа справы! Лі кастры стаць накрытыя сталі. Дзяўчаты абмажваюць шашкы на прутах, каб свежымі падаць іх на талеркі, красуюцца на сталах бутэлькі з сонечным духмяным закарпацкім віном.

Прашу, дарэгі сябры, пакантаваць наш хлеб-соль, — запрашае таварыш Ваш. І пачае абсуда, поўная шчырасці і не вычарпальных братніх пацудоў. Гораца вітаў пасланцоў Беларусі ад імя працоўных Закарпацкай Іван Чандэй. З запалам, з пацудоў глыбокай уздзячнасці за гасціннасць адказаў на прывітанне Пятруся Броўка. Гаварылі ўсе мы і беларусы, і ўкраінцы — аб гістарычных братніх сувязях нашых народаў, аб іх аднасці, аб шчасці жыць і працаваць пад адным ясным сонечным небам, аб нашым сённяшнім і нашай будучыні. Вялікай, шчырай прадаў гучалі словы таварыша Ваша, калі ён гаварыў, як басконца ўдзячны закарпацкім савецкаму народу за вызваленне ад тысячагадовага прыгнёту, як удзячны яны беларускаму народу, лепшыя сны якога разам з сямі іншымі братніх народаў прынесьлі закарпацкім доўгачаканую волю, шчасце, светлую долю.

Нашы сябры-гуцулы тым часам частавалі нас печанай бульбай, начыненай брынзай або горкім перцам — адменная закуска, якой я, напрыклад, да таго не ўжываў.

А з перавага адкрываліся дагледы, ад якіх нельга было адарваць позірк. Сонца выглянула з-за хмар і заліло суседнія горы ў пышныя убарох лясоў і гаёў, глыбокія цяніны, у якіх клубіліся сівыя туманы, паліны на ўзгор'ях, што называюцца тут павучымі словам — паланіны. Узсім блізка — здавалася, рукой падаць — паміла дэспінамі схіламі высачаная, конусападобная гара, белая хмарка зачэпалася за яе, адрэзала варшыню, і падола было, што конусе гары з гонімі аліанамі на ёй самі па сабе плаваў у надвоўлачнай вышыні. Столкі прастору, святла і жыватворнага паветра! Парывала ўзяць у руку кві і пайсці гэтымі горнымі дарогамі — сеежамі ў далеч, што вабіла да сабе неапісальнай прыгажосцю.

Але трэба было спяшацца — дарога ў нас яшчэ была доўгая. Аднак, пакінуўшы гэты гасцінны пералаз, трына названы за баседнім сталом пераважамі дружбы, мы не праехалі і некалькіх кіламетраў, як у першым-ж паселішчы — гэта было сяло Ніжня Вароты — дарогу нам перагаралі людскі натоўп. Малады мужчына, старшыня калгаса «Маладая гвардыя» Міхаіл Чэпінец і дзяўчына-звенявая Марыя Корыш падносіць на вышываным украін-

скімі ўзорамі рушніку хлеб-соль. — Пакаштуйце нашага хлеба новага ўраджаю, — сардэчна вітаючы гасцей, кажа Марыя Корыш.

З натоўпу выбягаюць дзяўчынкі ў піонерскіх галштыхах з букетамі кветак. Іх некалькі дзесяткаў — слаўныя, мілыя твары, жывыя, муштрыя вачыны, радзінныя, ветлівыя ўсмішкі. Нельга было не расчуліцца, і мімавольна слёзы нагорваліся на вачах і ў нас і ў нашых украінскіх сяброў. Унікае мінуты — кароткі, але насычаны такімі цёплымі пацудоўмі, якія цяжка ўмясціць у словы.

Вядома, усё гэта мы не прымалі асабіста ў свой адрас. Мы былі тут прадстаўнікамі беларускага народа, які на працягу ўсёй сваёй гісторыі паказаў сабе дастойным братам вялікага рускага народа і Украінскага. Аднак, вядома, на прывітанні і на мінуты ў Ніжня Варотах, і потым, у час наступных сустрэч, Пятрусь Броўка, як кіраўнік нашай дэлегацыі, менавіта гэта падкрэсліваў, гаворачы:

— Наша рэспубліка меншая за Украіну, і народ у нас менш, чым на Украіне. Але мы ганарымся, што з'яўляем сямямі свабодальнага, мужнага, працавітага беларускага народа, і рады шчаслівай магчымасці, дарэгі браты, перадаць вам яго гарадэ братняе прывітанне...

Ніжня Вароты былі найвышэйшым пунктам нашай дарогі праз Карпаты. Мы цяпер знаходзіліся ў Закарпацці. Вось яна, Верхавіна — цудоўны куток Украіны, які з'яўляе сваёй прыгажосцю! Колкі дзудзюныя песень складала пра яе сямімі і дочкамі! Землі тут не нарта багатыя, прырода хоць і прыгожая, але досыць сурова. Аднак як любіць сваю родную зямлю жыхары гэтых гор і цяснін! Аліна з пясенню, якую мы не аднойчы чулі і раней, гучыць, як гімн гэтай краі. Яна пачынаецца словамі, якія можна сказаць толькі пра самае дарогае і запавятае: «Верхавіна, ты світку наш...», а прыпеў па мелодыі і словах бурна жывацца. Песня гэтая шырока і вольна лунае над Закарпаццем.

Непадалёку ад Ужгарада, у раённым цэнтры Свалява, нас затрымаў новы павучыны настраены натоўп. Новы хлеб-соль, паднесены старэйшай мясцовага калгаса імя Ільіча Іванам Ціцінцом, новыя

На фармаванне беларускага нацыянальнага тэатра вялікі ўплыў мела перадавая дэмакратычная культура рускага і Украінскага народаў.

На працягу другой паловы XIX стагоддзя ў Беларусі гаспадарылі вялікая колькасць рускіх тэатральных калектываў. Беларускі глядач атрымлівае магчымасць блізка пазнаёміцца з лепшымі творамі рускай і сусветнай класікі, з творчасцю буйнейшых артыстаў рускай сцэны, такіх, як М. Савіна, П. Орленеў, Г. Федотава, І. Варламаў, В. Давыдаў і іншыя.

Апроч рускіх труп, у Беларусі гаспадарылі Украінскія тэатральныя калектывы М. Старычкага, П. Саксаганскага, О. Суслава і іншыя, якія знаёмілі беларускага глядача з лепшымі творамі Украінскай нацыянальнай драматургіі. І трэба адзначыць, што папулярнасць украінскіх п'ес у Беларусі была надзвычай вялікая яшчэ ў першай палове XIX стагоддзя.

Ужо 15 кастрычніка 1849 года ў гарадскім тэатры Мінска была пастаноўлена «На талка-палтаўка» Катлярэўскага, а 12 снежня таго-ж года ў Мінскіх губерньскіх ведомствах было аб'яўлена, што ідзе ў тэатры «Шэльменка» — валасны пісар», твор пана Оснаўяненкі».

Многія з твораў украінскай драматургіі перайшлі ў рэпертуар аматарскага беларускага тэатра. Першай з іх з'явілася жшчэрадасная камедыя М. Крапіўніцкага

букеты кветак, новыя словы прывітання. Нам уручаюць альбом з прыгожай разной вокладай, па-майстарску адобрыены самадзейным разьбярком тав. Асталяном, на вокладцы — надпіс: «Дарэгім сябрам — пісьменнікам Беларусі ад працоўных Сваляўскага раёна Закарпацкай вобласці».

Свалява — адзін з цэнтраў дрэвапрацоўчай прамысловасці. Тут знаходзіцца буйны дрэвапрацоўчы камбінат. Рабочы пасёлак, якім яшчэ не так даўно з'яўлялася Свалява, да апошняй гадзі разраслася, набыў утульны, добраўпарадкаваны выгляд. Незадоўга перад нашым прыездам яму было прысвоена званне горада.

Нас запрасілі ў Дом культуры дрэвапрацоўчага камбіната. Разам з намі залі запіўніла некалькі сот чалавек з тых, што сустраці і спынілі нас на вуліцы. На вельмі спае выступіў самадзейны ансамбль песні і танца, усё ўдзельнікі яго — маладыя рабочыя, работніцы і служачыя камбіната. Кіруе ансамблем настаўнік Міхаіл Герц, які, дарэчы, вельмі цікавіцца беларускай песеннай творчасцю і прасіў прывесці яму беларускія песні з нотамі. Сцяна ператарылася ў яркі, прыросты трыны дзвуччя — такімі малаўнічымі былі ўзоры дзвуччя і хлопцаў. Загучалі гуцульскія песні і прыпеўкі. Адзін віршавы, тампэраментны танец змяняўся другім — мы, зачараваныя, глядзелі і слухалі гэтак ярка праўдзёнае дарэвіцкае народна.

Да Ужгарада мы дарабілі пад вечар. Абласны цэнтр Закарпацкай сустрэў нас гэтак-жа прыветна і гасцінна, як сустрэкалі і па дарозе да яго. На плошчы імя Хрушчова сабраўся шматлюдны натоўп. Нас віталі, дарылі нам кветкі. Пятрусь Броўка і Кастусь Пірэнка пад бурны воплескі прачыталі ў адказ свае вершы, прысвечаныя Украіне.

У Ужгарадзе былі наладжаны літаратурныя вечары — ва ўніверсітэце і агульнагарадскі ў памятных клуба на плошчы імя Горкага. Да студэнтаў мы прыехалі, нібыта да старых сваіх знаёмых. Студэнты — усюды студэнты. Гэта народ цікавы, дашчэлівы, ён жывы і шчыра радзе на мастацкія слова, і, зразумела, наша сустрэча са студэнтамі была выключна цёплай, задушэўнай. А вост агульнагарадскі вечар нас некалькі непакой: збя-

руцца, маўляў, слухачы рознага складу, і хто ведае — ці дойдзе да іх беларускае слова. Але трэба было бачыць, з якой увагай і цікавасцю перапоўнена зала слухала расказ аб беларускай літаратуры, як дружна апладыбрала вершам нашых паэтаў, і ў прыватнасці лірыцы Пімена Панчанкі. З поспехам выступалі разам з намі і Украінскія паэты і пісьменнікі.

Багаты і рознастайны быў канцэрт на гэтым вечары. Калі дзе салісты Ужгарадскай філармоніі — Эльвіра Гедзіш і Клаўдзія Сера — праспявалі на чыснейшай беларускай мове вядомаму песню Ул. Алоўнікава «Беларусь-радыма, вольная старонка», зала задржыла ад грому воплескаў. Славуцкага Закарпацкага ансамбля песні і танца ў гэты час у Ужгарадзе не было, была толькі яго танцавальная група, і мы мелі вялікую асаду бачыць цудоўныя нацыянальныя танцы ў выкананні гэтай групы. Між іншым, удзельнікі групы з тоўкім майстарствам выканалі і наш беларускі народны танец «Юрочка».

Назаўтра раніцай Іван Міхайлавіч Ваш запрасіў нас праехаць з ім на некаторых раённых вобласці. Гэта была паездка, поўная незабыўных уражанняў. Мы наведлі горныя калгасы, пілі жыватворную ваду з мінеральнай крыніцы ў курортнай мясціне Палына, пабіваў у гарадах Мукачова і Хуст, бачылі старажытныя замкі на крутых гарах. Заглынулі ў Вінаградскі раён — цэнтр вінаградарства і вінаробства.

Пад вечар мы трапілі на радзіму таварыша Ваш — у раёны гарадок Іршава. Іван Міхайлавіч — стары камуніст, падполшчык-рэвалюцыянер, адзін з барацьбітоў за вызваленне Закарпацця і ўстанавлення Савецкай улады — тут пачынаў свой слаўны жыццёвы шлях, і ён зусёды жадаў і любімы госьць на сваёй радзіме. Просторная зала Дома культуры не магла змясціць усіх жадаючых прысутнічаць на літаратурным вечары — вечары дружбы беларускай і Украінскай літаратур, многія сталі на двары каля расчыненых дзвярэй і пад вокнамі. Стол прэзідэнтна на сцэне, за які нас запрасілі, дзвучыні-піяністкі зашпалі букетамі кветак. Горда і мілагучна гучалі беларуская і Украінская мовы — дзве родныя сястры.

А потым пачаўся канцэрт самадзейнага ансамбля песні і танца «Боржава» Даў-

З МІНУЛАГА

«Па рэвізіі», якая была перакладзена на беларускую мову доктарам Чарноўніцкім, што выступіў, па сведчанню О. Л. Дыла, у газэце «Наша ніва» пад псеўданімам Апанас К.

Пераклад гэты быў спецыяльна зроблены для гуртка беларускіх аматараў. Спектакль адбыўся 7 красавіка 1906 г. у сале Пятрушынска, недалёка ад Мінска, у доме Чарноўніцкага.

Надаўна была зноўлена праграма афішны гэтага спектакля, якая з'яўляецца рэдкім помнікам, звязаным з гісторыяй нацыянальнага беларускага тэатра. З яе мы ведаем, на прызваных першых актёраў-аматараў К. Прышчыньска, Г. Лявоніча, Тодара Гуса, Л. Квача, А. Каліны, Б. Дзеркача.

Папулярныя камедыі «Па рэвізіі» былі такой вялікай, што яна ігралася не толькі ў аматарскіх гуртках, але і ўвайшла як у рэпертуар народнага тэатра І. Буйніцкага, так і ў рэпертуар Першага Беларускага таварыства драмы і камедыі.

Г. БАРЫШЭУ, навуковы супрацоўнік Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР.

На здымку: адна з самых ранніх сярэд вядомых афіш і праграм беларускага тэатра.

жамскага дрэвапрацоўчага камбіната. Кіраўнік ансамбля — самадзейны зольны кампазітар і дырыжор, малады яшчэ чалавек Міхаіл Машкін. Мы былі ўражаны да глыбіні думш багачем праграмы канцэрта і майстарствам, якога можна чакаць толькі ад зладжанага прафесіянальнага калектыву. Большасць нумараў — гэта закарпацкія народныя песні і танцы, многія з іх — аб любімай Верхавіне: «Верхавіне, маці мая», «Ой, на нашай Верхавіне», казанча іржак танцавальна-харавая сюіта «Верхавіна». А то вост выходзіць дзвучыцца-канферанс'е і звонка абшчае:

«Терен цвіте». Закарпацкая народна пісня. Выконваюць чотыры Ганны: Гойс Ганна, Ілія Ганна, Пацкан Ганна та Юсько Ганна — і чотыры маладыя дзвучыцца, «чотыры Ганны», спяваюць мелодыю, прасякуюць лёгкім гумарам лясну, за ёй другою, трыцю. У заключенне ансамбль выканаў яшчэ адну танцавальна-харавую сюіту — «Даўжанка», у якой перад намі раскрыліся на ўсёй красе пацуды, побыт, думкі і мары, душа народа.

Пазней, калі мы гутарылі з удзельнікамі ансамбля, Пятрусь Броўка паабяцаў ім узняць пытанне перад адпаведнымі інстанцыямі ў Мінску аб тым, каб запрасіць калектыв у Беларусь. Хлопцы і дзвучыцца з ансамбля з радасцю выказалі згоду. Будзем спадзявацца, што мы ў Мінску не забаве пабачым і паслухаем гэты выдатны народны калектыв.

Увечары мы сядзелі за сяброўскай баседдэй у ужгарадскіх літаратурамі. Траба сказаць, што літаратурнае жыццё ў Ужгарадзе і ва ўсёй вобласці за гады Савецкай улады дасягнула значага росквіту. Я ўпамінаў ужо ў гэтым нарысе таленавітага празаіка Івана Чандэй. Нельга не прыгадаць яшчэ другога маладога празаіка — Міхаіла Тамчанка, цікавага паэта-лірыка Петра Горачка і многіх іншых празаікаў, паэтаў, крытыкаў Закарпацця, якія складалі неадрыўную частку вялікага атрада Украінскіх пісьменнікаў. Мы шчыра гаварылі з імі па ўсім пытанні нашай пісьменніцкай працы, і аб тым вечары застаўся ў нас цёплы, светлы ўспамі.

Наша прабынанне ў Закарпацці заканчвалася — раніцай мы павіны былі ляцець самалётам у Кіеў. Але раным рана на другі дзень мы па запрашэнню намесніка старшын аблвыканкома В. С. Стадзільняга з'ездзілі яшчэ ў Адаўберт — вінаградарскі саўгас, дзе разам з дырэктарам саўгаса Д. І. Ваніным і галоўным аграномам В. Н. Скіба на полі заклаў вінаграднік дружбы — ніхай растуць на гэтых лозах такія-ж буйныя, сакавітыя тронкі, якія паказвалі нам і якімі частавалі нас у гэтым дні працаўнікі падаў... І вост мы на аэрадроме. Нажаданні шчаслівага шляху і поспехаў, абдымкі і падалуны.

Мы ляцім над Усходнімі Карпатамі, над мясцінамі, якія пару дзеяў назад праязджалі на машынах. Шырока раскідаюцца пад намі горныя краўдзі: цёмна-сіняя пачына лясоў, жоўта-зялёныя паланіны, дымкі туманаў у цянінах, звідзістыя рэчкі і блакітныя лястары азёр, гарады і вёскі. Мы візем з сабой скарп незабыўных уражанняў, глыбокую любоў да гэтай казанча-цудоўнага краі, і пацудзі вялікай удзячнасці ўсім, хто даставіў нам тут у гэтыя дні столькі радасці і светлага хвалявання.

І. Штоў, Н. Пятроў і іншыя. Вучонымі Беларусі распрацаваны і ўжаранены ў практыку новыя метады ўнутрыартэрыяльнага пералівання крыві, прапанаваны больш дасканалыя спосабы дыягностыкі і лячэння склерозы. Метад аздужэння новонароджаных пры афіскіі (адсутнасць дыхання пры захаванні сардэчнай дзейнасці), прапанаваны заслужаны ўрачом рэспублікі дацэнтам Н. Яценчанкам, увайшоў ва ўсе дапаможнікі і падручнікі па акушарству і атрымаў прызнанне ў клініках і рэспубліканскіх дамах краіны.

Клініка, якой кіруе прафесар В. Трусевіч, нямае збралі для распрацоўкі метадаў лячэння дыягностыкі і лячэння сардэчна-сасудзістых захворванняў. Прафесар А. Пракалчук з калектывам супрацоўнікаў праводзіць вялікую работу па барацьбе з гнійнымі захворваннямі і вынаходніцтва новых спосабаў лячэння хвароб скуры.

Метад лячэння чырвонай ваўчанкі акрыхіна, прапанаваны А. Пракалчуком, атрымаў усеагульнае прызнанне і прымяненне па ўсё краінах свету.

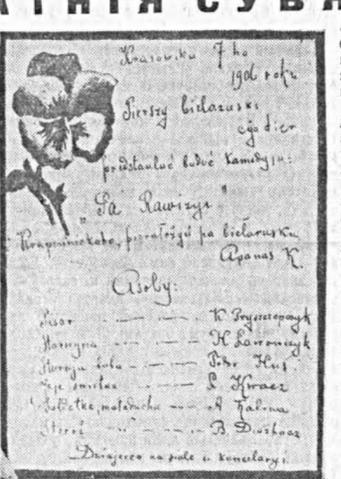
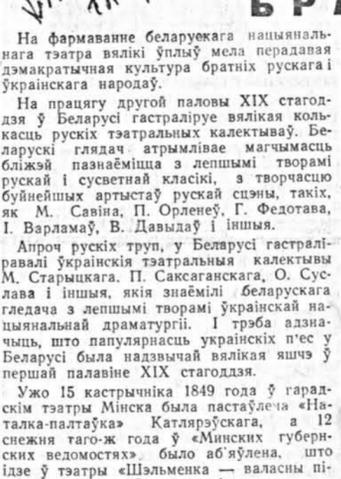
Прафесар В. Леонаў і яго вучні — прафесары Л. Персіянінаў, І. Мішын, Д. Голуб, К. Шадурыскі і іншыя ўнеслі вялікі ўклад у справу развіцця медыцынскай навукі ў БССР і падрыхтоўкі кваліфікаваных медыцынскіх кадраў.

З'яўляюцца выдатным педагогам і сапраўдным настаўнікам моладзі, загадчык кафедры агульнай хіміі Мінскага медыцынскага інстытута дацэнт Вадзім Аляксандравіч Бандарыч са сваімі супрацоўнікамі дамогся таго, што хімія з сумнага, сучога прадмета формул стала для большасці студэнтаў цікавай навукай, з якой многія з іх звязваюць сваю далейшую дзейнасць.

Будучы сапраўдным вучоным, уважлівым і чутым чалавекам, Вадзім Аляксандравіч усю сваю работу і работу сваіх

Галоўны рэдактар Мікола ТКАЧОУ.
Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Аляксандр БУТАКОУ, Кастусь ГУВАРЭВІЧ, Васіль ІВАШЫН, Аркадзь МАРШІНОВІЧ (адказны сакратар), Патро ПРЫХОДЗЬКА, Раман САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), Янка ШАРАХОУСКИ, Іван ШАЦІЛА, Рыгор ШЫРМА.

БРАТНЯСЦВЯЗІ

рускага тэатра. Першай з іх з'явілася жшчэрадасная камедыя М. Крапіўніцкага

рускага тэатра. Першай з іх з'явілася жшчэрадасная камедыя М. Крапіўніцкага

Клопаты аб чалавеку

Дзесяткі тысяч сарцаў выслухаў Яфрэм Іванавіч Кукавенка за гады сваёй работы, але і цяпер, як і ў бытніцы фельчарам Касцюковіцкай земскай бальніцы, прыемна робіцца ў яго самога на сэрцы, калі яшчэ адзін хворы адновіць сваё здароўе.

Сорак пяць год жыцця прывыкшы ўрач Касцюковіцкай раённай бальніцы Яфрэм Іванавіч Кукавенка справе аховы здароўя працоўных. З 1912 года, з дня заканчэння Магілёўскай фельчарска-акушарскай школы, і да сённяшняга дня працуе ён на карысць нашага народа.

Кастрычніцкая рэвалюцыя дала яму магчымасць атрымаць вышэйшую адукацыю, і фельчар Кукавенка стаў урачом, каб, вярнуўшыся на Магілёўшчыну, працаваць сваю работу з новай энергіяй. А калі над роднай зямлёй заклубіліся пажары вайны, Яфрэм Іванавіч у рыхад Савецкай Арміі аказаў дапамогу параненым воінам. Скончылася вайна, і ён зноў на сваім пасту. Ордэнам Леніна, Чырвонай Звязды і чатырма медаламі адзначыў наш урад бездкорную работу ўрача.

Дзесяткі тысяч медыцынскіх работнікаў нашай рэспублікі стаць на варце здароўя працоўных. Гэта стала магчымым толькі пасля Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Да 1917 года Беларусь была адставай украінскай царскай Расіі. Парызм думш нацыянальнай культуры. У краіне не было школ і газет на роднай мове, не было тэатраў, ніводнай вышэйшай навуцальнай установы. Па дадзеных 1913 года, 82 праценты насельніцтва Беларусі было непісьменным. Затое на яе тэрыторыі дзейнічала каля дзесяці тысяч шкляў і піўных, тры тысячы царкваў, 113 касцёлаў і 704 сінагог.

Пабудаваны ў 1986 годзе кіеўскім князем Вадзімірам для сваёй былой жонкі Рагнеды і сына Ізяслава горад Ізяслаў (цяпер раёны цэнтр Мінскай вобласці Заслаў) праз дзевяць стагоддзяў — у 1905 годзе — з'яўляўся пачынальным мясцінам з 350 жыхарамі. У мясцінку былі дзве царквы, касцёл і бальніца на дзесяць ложкаў.

Вяліка Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя вызвала працоўных Беларусі ад усіх форм прыгнечання і эксплуатацыі. Беларускі народ упершыню ў гісторыі атрымаў сваю дзяржаўнасць. Пад кіраўніцтвам Кастрычніцкай партыі, з братняй дапамогай вялікага рускага народа, Беларусь за гады Савецкай улады назаўсёды ліквідавала эканамічную і культурную адсталасць і ператварылася ў краіну перадавой сацыялістычнай індустрыі і буйнай сацыялістычнай сельскай гаспадаркі.

Савецкі лад шырока адкрыў для рабочага класа і ўсёх працоўных шлях да няспынага росту іх матэрыяльнага добрабыту і культуры ўраўноў.

Ахова здароўя працоўных заўсёды стала і стаць у цэнтры ўвагі нашай партыі, нашага ўрада.

У бурны час кастрычніцкіх баёў зарадзілася савецкая ахова здароўя. Прад два месяцы пасля ўтварэння Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі быў створаны Народны Камісарыят аховы здароўя БССР.

Ва ўмовах грамадзянскай вайны і палітычнага разрыву стваралася сетка медыцынскіх устаноў, рыхтаваліся кадры медыцынскіх работнікаў і адначасова вялася вялікая работа па ахове здароўя працоўных.

Беларускі народ не саргнуў спіны перад захопнікамі і прыгнечальнікамі ў часе Вялікай Айчыннай вайны і разам з усімі народамі Савецкага Саюза стаў на абарону сваёй сацыялістычнай Радзімы.

Медыцынскія работнікі Беларусі ўдзельнічалі ў баях на франтах Айчыннай вайны і ў партызанскіх атрадах, якія дзейнічалі на тэрыторыі акупіраванай Беларусі. Яны аказвалі медыцынскую дапамогу воінам-партызанам, насельніцтву, а калі трэба было, дык і са зброяй у руках удзельнічалі ў баях.

Вялікая дзеянні, тры гады вярцеца-фашыскай акупацыі нанеслі ўсёй народнай гаспадарцы Беларусі вялізныя разбурэнні. Была разбурана і ўся сетка аховы здароўя.

Пад кіраўніцтвам Кастрычніцкай партыі, з дапамогай усіх народаў Савецкага Саюза працоўныя Беларусі за гады пасляваеннага пачыналі не толькі залучылі цяжкія раны вайны — аднавілі народную гаспадарку да даваеннага ўзроўня, але значна перавысілі гэты ўзровень, зусім перафармуліравалі аблічча нашай рэспублікі. Змяніўся і горад Заслаў, і ўжо не бальніца з дзесяцю ложкамі, а цэлая сетка медыцынскіх устаноў са 138 ложкамі абслугоўвае насельніцтва раёна. Апроч раённай і чатырох сельскіх бальніц, у раёне ёсць санітарна-эпідэміялагічная станцыя, амбулаторыя, дзіцячыя яслі, адзінаццаць фельчарска-акушарскіх пунктаў, два фельчарскія пункты і калгасны рэспубліканскі дом.

У Беларусі цяпер два медыцынскія інстытуты, інстытут удасканалення ўрачоў, восем навукова-даследчых інстытутаў і 13 медыцынскіх вучылішч, у якіх працуюць 53 доктары і 235 кандыдатаў медыцынскіх навук. Колькасць бальнічак устаноў павялічылася да 867, працуе 530 лячэбных і фельчарскіх пунктаў на прамысловых прадпрыемствах, 45 санаторыяў і дамоў адпачынку, 2 849 аптэк і аптэчных пунктаў, у якіх працуе каля 8 000 урачоў і звыш 30 000 сярэдніх медыцынскіх работнікаў.

Далёка за межамі сваёй абласці вядомы імёны заслужаных урачоў БССР дацэнта В. Мітрашэвікі і галоўнага ўрача Магілёўскай абласной бальніцы С. Ільіна.

Парфіры Мацеевіч Хлус, які праішоў шлях ад байца партызанскага атрада ў гадзі грамадзянскай вайны да кіраўніка адной з лепшых медыцынскіх устаноў — Рэчыцкага косна-туберкулёзнага санаторыя, карыстаецца заслужаным аўтарытэтам і любоўю ў хворых, медыцынскіх работнікаў і насельніцтва раёна. Высокакваліфікаваны ўрач, добры таварыш, сумленны работнік — так характарызуе яго людзі, якім прыходзіцца сутыкацца з гэтым па-інакцу сціплым чалавекам.

Парфірыя Мацеевіча часта можна бачыць у аператыўнай гарадской бальніцы. Ён заўсёды гатовы дапамагчы менш

воптаному ўрачу разабрацца ў цяжкім выпадку, і ўсе ведаюць, што ніяка непагадзь не затрымае яго, калі дзе-небудзь маюць патрабу ў яго дапамозе. Парфіры Мацеевіч Хлус — адзін з ініцыятараў і ўдзельнікаў работы па добраўпарадкаванню г